

RAZDVAJANJE RODITELJA I OTUĐENJE: IZGUBLJENI U PRIJEVODU OPERACIONALIZACIJA STRUČNE I ZNANSTVENE TERMINOLOGIJE

Mia Roje Đapić

Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba
✉ E-mail: mia.roje@poliklinika-djeca.hr

Gordana Buljan Flander

Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba

Romana Galić

Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom

SAŽETAK

Stručnjaci i znanstvenici u Hrvatskoj, kao i u drugim zemljama svijeta, nemaju jasan konsenzus u vezi s terminologijom za razdvajanje roditelja i otuđenje, bez obzira na izrazito visok broj djece u toj vrlo ranjivoj populaciji. Cilj je ovoga rada ponuditi prijedloge prijevoda i operacionalizacije ključnih pojmova s obzirom na znanstvenu literaturu i uvriježenu praksu, stavljajući položaj djeteta u fokus. Obrađeni ključni pojmovi su: razvod/razdvajanje, visokokonfliktni razvod / razdvajanje, otuđivanje, otuđenje, otuđujući roditelj, otuđivani roditelj, otuđeni roditelj, ovrha, komparativ privrženosti i splitting. Ovaj rad predstavlja prvi prijedlog razjašnjavanja i operacionalizacije ključnih koncepata u jezičnom, ali prije svega u psihološkom smislu.

Ključne riječi: razvod, otuđenje, prijevod, operacionalizacija pojmova

PRIJEVOD ZNANSTVENE I STRUČNE TERMINOLOGIJE

U svakodnevnoj praksi nailazimo na problem prevođenja i usklađivanja terminologije vezane za relativno novu stručnu i znanstvenu sferu otuđenja u hrvatskome govornom području, u čemu kao zemlja nismo usamljeni. Na svjetskoj konferenciji PASG-a (*Parental Alienation Study Group*, hrv. Udruga stručnjaka koji proučavaju otuđenje) u SAD-u 2019. godine mnogi stručnjaci iz različitih zemalja podijelili su iskustvo „izgubljenih u prijevodu“ te se pokrenula rasprava o važnosti točna prenošenja informacija i izražavanja, kako u znanosti, tako i u kliničkom radu. Sudionici konferencije dobili su na korištenje neformalno sastavljene „rječnike otuđenja“ na engleskom radi jasnije komunikacije. U dostupnoj znanstvenoj literaturi dosad nije objavljen takav „rječnik“ ni na kojem jeziku. Cilj je ovog rada ponuditi prijedloge prijevoda i operacionalizacije ključnih pojmova s obzirom na znanstvenu literaturu i uvriježenu praksu, stavljajući položaj djeteta u fokus.

RAZDVAJANJE RODITELJA I OTUĐENJE

U Hrvatskoj se, prema izvještaju Državnog zavoda za statistiku (2018), rastaje približno svaki treći brak, a u kućanstvu prosječno odrasta 1,4 maloljetne djece. Nije moguće točno utvrditi koliko djece prolazi razdvajanje roditelja, s obzirom na netradicionalne obitelji (djecu s nevjenčanim roditeljima), o čijoj stopi incidencije nemamo podataka (prema Roje Đapić i Buljan Flander, 2019), no razvidno je da je velik broj djece pogođen razdvajanjem roditelja. Unatoč nekim ranijim tezama koje bi upozoravale na štetnost razdvajanja roditelja za djecu, djeci dugoročno ne šteti sam čin razdvajanja roditelja, nego roditeljski sukob koji je često prisutan njihovim razdvajanjem. Djetetovu prilagodbu na razdvajanje roditelja najbolje predviđa stupanj roditeljskog sukoba (npr. Cummings i O'Reilly, 1997; Kelly i Emery, 2000; McIntosh, 2003; Lamb i Kelly, 2001; Amato i Afifi, 2006; Buljan Flander, Jelić Tuščić i Matešković, 2014), a procjenjuje se da trećina razdvojenih roditelja ima odnos visokoga konflikta (Johnston i Campbell, 1999; Marshack 2009).

Važno je da uobičajene roditeljske sukobe ne interpretiramo kao visoki konflikt koji predstavlja rizik od emocionalnog zlostavljanja djeteta. Uobičajene rasprave i neslaganja roditelja uče dijete da su odnosi „živi“, dinamični, da je u redu imati različita mišljenja od ljudi koje volimo, da ljutnja nije zabranjena emocija, da sukob ne označava prekid odnosa ili ljubavi te da postoji cijeli niz prikladnih strategija rješavanja problema koji ne uključuju agresiju i nasilje (e.g. Davies i sur., 2002; Goeke-Morey, Cummings i Papp, 2007; McCoy, Cummings i Davies, 2009; Lee i Brophy-Herb, 2018; prema Buljan Flander i Roje Đapić, 2020).

Otuđivanje djeteta od jednog roditelja javlja se kao poseban rizik za emocionalno zlostavljanje djece pri razdvajanju roditelja, a očituje se nizom roditeljskih ponašanja koja namjerno ili drugačije interferiraju i narušavaju odnos djeteta s drugim roditeljem (Baker i Ben-Ami, 2011; Woodall i Woodall, 2017). Iako pojedini znanstvenici i stručnjaci različito definiraju koncept otuđenja, postoji konsenzus oko opisa patološkog, u realitetu neopravdivoga djetetova odbijanja odnosa s jednim roditeljem pod utjecajem drugog roditelja (Woodall i Woodall, 2017).

Prema Fidler i Bala (2010) važno je diferencirati djetetovo opravdano odbacivanje roditelja (kada je roditelj npr. zlostavljao i grubo zanemarivao dijete) i otuđenje kao zaseban fenomen, iako i danas mnogi stručnjaci griješe u toj procjeni (Warshak, 2019). Razlika tih pojmova prema reakcijama i mentalnom statusu djece znanstveno je potvrđena u recentnim istraživanjima (Bernet i sur., 2020; Baker, 2020). Prema faktorskom modelu koji pokazuje visoku pouzdanost i valjanost (Baker, 2020), razlikovanje se može vršiti i prema objektivno opažljivim varijablama: (1) ranije pozitivan odnos djeteta i roditelja; (2) odbačeni roditelj nije zlostavljao dijete; (3) drugi roditelj koristi se nekim strategijama otuđenja i (4) dijete pokazuje znakove otuđenja u svojem ponašanju.

Različiti autori opisuju različite strategije otuđenja (Stewart, 2019; Haines, Matthewson i Turnbull, 2019). Za potrebe ovog rada navest ćemo klasične Warshakove (2003) strategije koje imaju široku primjenu u praksi zbog svoje jasnoće i pokrivanja širokoga spektra ponašanja: pretjerano udovoljavanje djetetu da bi se osigurala njegova naklonost, izostavljanje drugog roditelja iz razgovora (ponašanje kao da ne postoji), pretjerano naglašavanje malih i uobičajenih propusta drugog roditelja, intenzivno kontroliranje i zadiranje u zajedničko vrijeme djeteta i drugog roditelja, opstruiranje kontakata djeteta i drugog roditelja, zabranjivanje kontakata djeteta i drugog roditelja,

pokazivanje vlastitih neugodnih emocija kad je dijete s drugim roditeljem (ili odlazi na susret), kritiziranje drugog roditelja pred djetetom i lažno optuživanje drugog roditelja za zlostavljanje.

Posljedice koje imaju djeca izložena dugotrajnim roditeljskim sukobima, a posebno otuđena djeca, odgovaraju posljedicama koje trpe djeca zlostavljana na druge načine (Kruk, 2018). Dugoročna izloženost roditeljskom konfliktu ima jednake posljedice kao tjelesno zlostavljanje i zanemarivanje u kognitivnom, emocionalnom i socijalnom aspektu (Bernet, von Boch-Galhau, Baker i Morrison 2010; von Boch Galhau, 2013; von Boch Galhau, 2018). Kruk (2018) sažima posljedice otuđenja na sljedeći način: (1) nisko samopoštovanje, depresija i mržnja prema samom sebi; (2) narušen socioemocionalni razvoj: povlačenje, izolacija, socijalna anksioznost; (3) niska samodostatnost, nedostatak autonomije, ovisnost o roditelju; (4) slabije akademsko postignuće; (5) lošija kontrola impulsa, teškoće općeg mentalnog zdravlja, ovisnosti i samoozljeđivanje. Baker i Ben-Ami (2011) dubinskim intervjuima s odraslima, koji su bili otuđeni kao djeca, nalaze sljedeće posljedice otuđenja: osjećaj da su nevrijedni ljubavi, da njihov osjećaj osobne vrijednosti ovisi o zadovoljavanju tuđih potreba, osjećaj potpune ovisnosti o tuđim utjecajima, što korespondira posljedicama ostalih oblika zlostavljanja djece, kako emocionalnim, tako i tjelesnim i seksualnim (prema Buljan Flander i Kocijan Hercigonja, 2003).

Procjena prevalencije otuđenja posebno je izazovna jer su mnogi nesvjesni procesa otuđenja; neka djeca se otuđe uz vrlo suptilne poticaje jednog roditelja, dok druga održavaju odnos s drugim roditeljem i pod snažnim pritiscima, a neki pojedinci smatraju da su otuđeni od svoje djece na osnovi samoprocjene koja može biti pogrešna (Harman, Bernet i Harman, 2019; Harman, Leder-Elder i Biringen, 2019). Ekstrapolacijom na osnovi nacionalnih istraživanja u SAD-u i Kanadi, Harman i sur. (2019) procjenjuju da je aktualno otuđeno oko 1,3 % populacije Sjeverne Amerike.

PRIJEDLOZI PRIJEVODA I PRILAGODBE KLJUČNIH POJMOVA KORIŠTENIH U PRAKSI

Za neke od pojmova primarni problem leži u prijevodu s engleskog jezika, dok se neki pojmovi neujednačeno, pretjerano usko, široko ili netočno koriste u okviru hrvatskog jezika. U ovom poglavlju prikazani su prijedlozi prijevoda i prilagodbe ključnih pojmova korištenih u praksi s argumentacijom i obrazloženjem te dostupnom terminologijom na engleskom jeziku, a sažeto su prikazani u Tablici 1.

Razdvajanje roditelja

Kada se koristi izraz „razvod roditelja“, podrazumijeva se da je bio sklopljen brak između roditelja, koji se razvodi u formalno-pravnom smislu. U kontekstu djece sasvim je svejedno jesu li roditelji ikad ušli u brak ili su živjeli u izvanbračnoj zajednici, kao i je li razvod pokrenut/finaliziran na sudu. Prikladnije je reći „razdvajanje“ roditelja, što se u engleskom jeziku nalazi pod terminom *separation* (razdvajanje), i značajno je češće korišteno od *divorce* (razvod). Na taj se način razdvajanje roditelja pristupa iz pozicije djeteta, a ne formalno-pravnog aspekta uređenja njihovih odnosa, što donosi jasnoću i u znanstvenom diskursu. Ako su tema istraživačkog interesa djeca razdvojenih roditelja, ne bi ih trebalo razlikovati s obzirom na to jesu li roditelji (bili) u braku ili izvanbračnoj zajednici, već je naglasak na prekidu partnerskog odnosa roditelja.

Visokokonfliktno roditeljstvo

Mnoge su definicije visokokonfliktnog razvoda / razdvajanja roditelja, a navest ćemo neke od njih koje dobro opisuju položaj djeteta. To su takvi razvodi/razdvajanja roditelja koji uključuju: stalnu želju za svađama, ekstremno neprijateljstvo i nedostatak povjerenja među roditeljima (Elrod, 2001); verbalnu i/ili tjelesnu agresiju, visoku hostilnost i nepovjerenje između roditelja (Johnston, 1994); kronična neslaganja, maladaptivne interpersonalne obrasce i napade na osobnoj razini (Anderson, Anderson, Palmer, Mutchler i Baker, 2010); usmjerenost roditelja na svoje potrebe i poteškoće, često slabiju komunikaciju s djecom, manje nježnosti i dosljednosti u odgoju (Wenar, 2003).

S obzirom na to da roditeljski konflikt najbolje predviđa prilagodbu djeteta na promjene obiteljske strukture (npr. Cummings i O'Reilly, 1997; Kelly i Emery, 2000; McIntosh, 2003; Lamb i Kelly, 2001; Amato i Afifi, 2006; Buljan Flander, Jelić Tuščić i Matešković, 2014), naglašavanje „razvoda“, pa i „razdvajanja“ manje je relevantno. Moguće je da roditeljski konflikt pogađa djecu i u cjelovitim obiteljima, stoga je prikladnije govoriti o visokokonfliktnom roditeljstvu, nego razvodu ili razdvajanju roditelja. Ako je sami razvod/razdvajanje ili neki specifični element razvoda/razdvajanja roditelja (npr. podjela imovine) glavni povod aktualnih sukoba, možemo govoriti o visokom konfliktu roditelja povezanom s razvodom/razdvajanjem (engl. *divorce/separation related*).

Otuđivanje djeteta

„Otuđivanje“ dolazi od nesvršenoga glagola „otuđivati“, stoga se odnosi na niz ponašanja i strategija kojima se jedan roditelj (ili neka druga djetetu bliska osoba) koristi da bi narušio odnos djeteta s drugim roditeljem, a s druge strane stvorio patološki savez djeteta i samog sebe (Woodall i Woodall, 2017). Primjeri su otuđivanja djeteta ranije navedene otuđujuće strategije prema Warshaku (2003), mogu se naći pod engleskim nazivom *alienating strategies* ili *behaviors*.

Otuđenje djeteta

„Otuđenje“ dolazi od svršenoga glagola „otuđiti“, stoga se odnosi na stanje djeteta koje je otuđeno, odnosno koje iskazuje neopravdan otpor prema jednom roditelju nasuprot idealizaciji drugog roditelja (Woodall, *in press*). Iako se na engleskom često koristi termin *parental alienation* (PA), predlažemo u hrvatskom jeziku izbjegavati doslovan prijevod „roditeljsko otuđenje“ jer je nejasno na što se odnosi (na ponašanje roditelja koji otuđuje, stanje djeteta koje je otuđeno ili položaj roditelja od kojeg se dijete otuđuje). Također, stavlja se veliki naglasak na roditelja umjesto na dijete, što suvremeni znanstvenici i praktičari u tom području nastoje izbjeći (Woodall, *in press*). U engleskom jeziku riječ *alienation* ima širu primjenu, stoga je važno jasnom sintagmom urediti na što se točno odnosi, dok se u hrvatskom jeziku „otuđenje“ koristi uglavnom u tom kontekstu, posebno među stručnjacima. Gardnerov (1997) *Parental Alienation Syndrome*, odnosno sindrom (roditeljskog) otuđenja (PAS), prema općem konsenzusu nije nužno potvrđen kao sindrom, stoga preporučujemo izbjegavanje te terminologije u hrvatskom jeziku.

Otuđujući roditelj

Otuđujući roditelj onaj je roditelj koji otuđuje dijete, odnosno koji se upušta u otuđivanje djeteta od drugog roditelja i izgradnju patološkog saveza djeteta sa samim sobom (Woodall i

Woodall, 2017). Ekvivalent na engleskom jeziku je *alienating parent*. U praksi to ne mora biti samo roditelj, može biti primjerice i otuđujuća baka.

Otuđivani roditelj

Otuđivani roditelj onaj je roditelj čiji odnos s djetetom potkopava drugi roditelj (ili neka druga osoba bliska djetetu), ali dijete još uvijek nije u stanju otuđenja (Woodall i Woodall, 2017). Ekvivalent na engleskom jeziku je *targeted parent*.

Otuđeni roditelj

Otuđeni roditelj onaj je roditelj čiji odnos s djetetom potkopava drugi roditelj (ili neka druga osoba bliska osoba) i dijete je u stanju otuđenja (Woodall i Woodall, 2017), odnosno iskazuje neopravdan otpor prema jednom roditelju nasuprot idealizaciji drugog roditelja (Woodall, *in press*). Ekvivalent na engleskom jeziku je *alienated parent*.

Ovrha nad sudskom presudom

Kad se provodi ovrha nad sudskom presudom (Ovršni zakon RH, 2017), vrlo je važno tako je i nazivati, a ne koristiti se terminom „ovrha nad djetetom“. Dijete se ne može ovršiti, a takav način izražavanja vuče izrazito negativnu konotaciju te izaziva snažne afektivne reakcije javnosti (a i djeteta o kojem se radi).

Sigurno/nesigurno privrženo

Privrženost je trajna i snažna emocionalna veza koju dijete razvija s primarnim skrbnicima te mu daje odgovore na pitanja važna za cijeli razvoj i budući život: Kakav sam ja? Hoće li svijet biti tu za mene kad ga trebam? (Buljan Flander, 2018). Privrženost nije kvantitativna kategorija, odnosno dijete ne može biti jednom roditelju privrženo više ili manje nego drugome, što nažalost često vidamo u nalazima i mišljenjima. Dijete može biti privrženo sigurno ili nesigurno (izbjegavajuće, anksiozno-ambivalentno ili dezorganizirano) pa tako i u kontekstu razdvojenog roditeljstva (Buljan Flander i Roje Đapić, 2020).

Splitting

Splitting predstavlja kognitivnu distorziju, obrazac percipiranja i mišljenja (Beck, 2015); radi se o cijepanju, strogom odjeljivanju stvari, događaja, slike o sebi i drugima na način „sve ili ništa“ (APA, 2010). Kao reakciju na nesavladivu tjeskobu u procesu otuđenja, dijete često razvije takav obrambeni mehanizam. Osobe u kojima je razvijen takav obrambeni mehanizam vide svijet „crno-bijelim“, a ne na uravnotežen, izbalansiran način gdje postoji dobro i loše u ljudima i u situacijama (Fischer i Ayoub, 1994). *Splitting* se aktualno smatra glavnim obilježjem otuđenja (Woodall, *in press*). Neki stručnjaci nastoje prevesti taj termin na hrvatski pa nailazimo na izraze „cijepanje“, „podjela“ i slično. S obzirom na to da u psihološko-psihijatrijskom smislu ti izrazi ne obuhvaćaju adekvatan opseg i značenje riječi *splitting*, zasad ga ne prevodimo, nego navodimo u kurzivu. Alternativno, ako bi se neki autor odlučio za prevođenje, predlažemo staviti izraz na engleskom jeziku u zagrade zbog jasnoće.

Tablica 1. Prijedlog ključne terminologije na hrvatskom jeziku uz objašnjenje i terminologiju na engleskom jeziku

Prijedlog termina na hrvatskom jeziku	Sažeta napomena	Termini na engleskom jeziku
Razdvajanje roditelja	Može se koristiti i „razvod roditelja“, no iz pozicije djeteta irelevantno je formalno-pravo uređenje partnerskog odnosa roditelja, stoga preporučujemo koristiti se terminom „razdvajanje“.	Parental separation
Visokokonfliktno roditeljstvo Konflikt povezan s razvodom/ razdvajanjem	Predlažemo umjesto uobičajenoga „visokokonfliktnog razvoda / razdvajanja“ koristiti se terminom „visokokonfliktno roditeljstvo“ jer istraživanja sustavno pokazuju da djeci šteti roditeljski sukob, a ne sam čin razdvajanja roditelja te su posljedice za djecu istovjetne bez obzira na to radi li se o cjelovitim obiteljima, roditeljima prije, za vrijeme i nakon separacije. Ako su sukobi vezani za razvod/razdvajanje, predlažemo „(visoki) konflikt roditelja povezan s razvodom / razdvajanjem“.	High conflict divorce/ separation Divorce/separation related
Otuđivanje djeteta	niz ponašanja i strategija kojima se jedan roditelj (ili neka druga djetetu bliska osoba) koristi da bi narušio odnos djeteta s drugim roditeljem, a s druge strane stvorio patološki savez djeteta i samog sebe	Alienating strategies Alienating behaviors
Otuđenje djeteta	stanje djeteta koje je otuđeno, odnosno koje iskazuje neopravdan otpor prema jednom roditelju nasuprot idealizaciji drugog roditelja	Parental alienation
Otuđujući roditelj	onaj roditelj koji otuđuje dijete, odnosno koji se upušta u otuđivanje djeteta od drugog roditelja i izgradnju patološkog saveza djeteta sa samim sobom	Alienating parent
Otuđivani roditelj	onaj roditelj čiji odnos s djetetom potkopava drugi roditelj (ili neka druga djetetu bliska osoba), ali dijete još uvijek nije u stanju otuđenja	Targeted parent
Otuđeni roditelj	onaj roditelj čiji odnos s djetetom potkopava drugi roditelj (ili neka druga djetetu bliska osoba) i dijete je u stanju otuđenja	Alienated parent
Ovrha nad sudskom presudom	Kad se provodi ovrha nad sudskom presudom, vrlo je važno tako je i nazivati, a ne koristiti se terminom „ovrha nad djetetom“.	Enforcement
Sigurno/nesigurno privrženo	Privrženost nije kvantitativna kategorija, stoga je izraz „privrženije“ pogrešan, a često se viđa u nalazima i mišljenjima. Dijete može biti privrženo sigurno ili nesigurno (izbjegavajuće, anksiozno-ambivalentno ili dezorganizirano).	Securely/insecurely attached
Splitting	Neki stručnjaci prevode kao „cijepanje“, „podjela“ i slično. S obzirom na to da u psihološko-psihijatrijskom smislu ti izrazi ne obuhvaćaju adekvatan opseg i značenje riječi splitting – zasad ga navodimo u kurzivu. Alternativno predlažemo staviti izraz na engleskom jeziku u zagrade.	Splitting

VAŽNOST KONSENZUSA I DALJNJA PERSPEKTIVA

Iako se cijeli sustav zaštite djece u svakodnevnom radu susreće s djecom čiji se roditelji razilaze te su mnoga od te djece u riziku od emocionalnog zlostavljanja ili su već emocionalno zlostavljana, iako raste znanstveni interes za takvu dječju populaciju, još uvijek ne postoji stručni i znanstveni konsenzus oko korištenja terminologijom. Taj konsenzus potreban je zbog usporedivosti postojećih istraživanja, daljnjih istraživanja u tom području, jasnoće komunikacije u sustavu zaštite djece: prije svega praksi kliničara, sustava socijalne skrbi, policije i pravosuđa. Ovaj rad predstavlja prvi prijedlog razjašnjavanja i operacionalizacije ključnih koncepata, no zasigurno će se „rječnik“ o toj temi sustavno nadopunjavati, mijenjati i rasti napretkom spoznaja te je potrebno sustavno usavršavanje znanstvenika i praktičara.

LITERATURA

Amato, P. R., & Afifi, T. D. (2006). Feeling caught between parents: Adult children's relations with parents and subjective well-being. *Journal of Marriage and Family*, 68(1), 222-235.

- Anderson, S. R., Anderson, S. A., Palmer, K. L., Mutchler, M. S., & Baker, L. K. (2010). Defining high conflict. *The American Journal of Family Therapy*, 39(1), 11-27.
- APA (2010). <https://www.apa.org/> s mreže preuzeto 15.3.2020.
- Baker, A. J., & Ben-Ami, N. (2011). To turn a child against a parent is to turn a child against himself: The direct and indirect effects of exposure to parental alienation strategies on self-esteem and well-being. *Journal of Divorce & Remarriage*, 52(7), 472-489.
- Baker, A. (2020). Reliability and validity of the four-factor model of parental alienation. *Journal of Family Therapy*.
- Beck, A. T., Davis, D. D., & Freeman, A. (2015). *Cognitive therapy of personality disorders*. Guilford Publications.
- Bernet, W., von Boch-Galhau, W., Baker, A. J., & Morrison, S. L. (2010). Parental alienation, DSM-V, and ICD-11. *The American Journal of Family Therapy*, 38(2), 76-187.
- Bernet, W., Gregory, N., Rohner, R. P., & Reay, K. M. (2020). Measuring the difference between parental alienation and parental estrangement: The PARQ-Gap. *Journal of Forensic Sciences*, Online Version, February, 1-10. doi: 10.1111/1556-4029.14300.
- Buljan Flander, G. (2018). Privrženost. U Buljan Flander, G. i suradnici (2018). *Znanost i umjetnost odgoja*. Zagreb: Geromar.
- Buljan Flander, G., & Roje Đapić, M. (2020). *Dijete u središtu (sukoba)*. Zagreb: Geromar.
- Buljan Flander, G., Jelić Tuščić, S., & Matešković, D. (2014). Visokokonfliktni razvodi: djeca u središtu sukoba. U A. Brajša-Žganec, J. Lopižić i Z. Penezić (ur.) *Psihološki aspekti suvremene obitelji, braka i partnerstva* (str. 375-394). Zagreb: Naklada Slap i Hrvatsko psihološko društvo.
- Buljan-Flander, G., & Kocijan-Hercigonja, D. (2003). *Zlostavljanje i zanemarivanje djece*. Zagreb: Marko M.
- Cummings, E. M., & Watson O'Reilly, A. (1997). Fathers in family context: Effects of marital quality on child adjustment. In M.E. Lamb (Ed.) *The role of the father in child development* (p. 49-65). John Wiley & Sons Inc.
- Državni zavod za statistiku (2018). <https://www.dzs.hr/> s mreže preuzeto 2.3.2020.
- Elrod, L. D. (2001). Reforming the system to protect children in high conflict custody cases. *William Mitchell Law Review*, 28(2), 495-551.
- Fidler, B. J., & Bala, N. (2010). Children resisting postseparation contact with a parent: Concepts, controversies, and conundrums. *Family Court Review*, 48(1), 10-47.
- Fischer, K. W., & Ayoub, C. (1994). Affective splitting and dissociation in normal and maltreated children: Developmental pathways for self in relationships. *Disorders and dysfunctions of the self*, 5, 149-222.
- Gardner, R. A. (1987). *The parental alienation syndrome and the differentiation between fabricated and genuine child sex abuse*. Cresskill, NJ: Creative Therapeutics.
- Haines, J., Matthewson, M., & Turnbull, M. (2019). *Understanding and managing parental alienation: A guide to assessment and intervention*. Routledge.

- Harman, J. J., Bernet, W., & Harman, J. (2019). Parental alienation: The blossoming of a field of study. *Current Directions in Psychological Science*, 28(2), 212-217.
- Harman, J. J., Leder-Elder, S., & Biringen, Z. (2019). Prevalence of adults who are the targets of parental alienating behaviors and their impact. *Children and Youth Services Review*, 106, 104471.
- Johnston, J. R. (1994). High-conflict divorce. *The future of children*, 4(1), 165-182.
- Johnston, J. R., & Campbell, L. E. (1999). *Impasses of divorce: The dynamics and resolution of family conflict*. Simon and Schuster.
- Kelly, J. B., & Emery, R. E. (2003). Children's adjustment following divorce: Risk and resilience perspectives. *Family Relations*, 52(4), 352-362.
- Kruk, E. (2018). Parental alienation as a form of emotional child abuse: Current state of knowledge and future directions for research. *Family Science Review*, 22(4).
- Lamb, M. E., & Kelly, J. B. (2001). Using the empirical literature to guide the development of parenting plans for young children: A rejoinder to Solomon and Biringen. *Family Court Review*, 39(4), 365-371.
- Marshack, K.J. (2009). *Life with a partner or spouse with Asperger syndrome: Going over the Edge?* Kansas: APC.
- McIntosh, J. (2003). Enduring conflict in parental separation: Pathways of impact on child development. *Journal of Family Studies*, 9(1), 63-80.
- Ovršni zakon RH, Narodne novine, 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17 (2017). Dostupno na linku: <https://www.zakon.hr/z/74/Ovr%C5%A1ni-zakon>, s mreže preuzeto 29.5.2020.
- Roje Đapić, M. i Buljan Flander, G. (2019). Prevencija emocionalnog zlostavljanja djece u visokokonfliktnim razvodima roditelja: Analiza stanja u Hrvatskoj. *Kriminologija i socijalna integracija*, 27(2), 256-274.
- Stewart, D. (2019). *Considering Parental Alienation When Assessing Best Interest of the Child*. CMC Senior Thesis. Dostupno na: https://scholarship.claremont.edu/cmc_thesis/2100
- von Boch-Galhau, W. (2013). *Parental alienation and parental alienation syndrome/disorder: a serious form of psychological child abuse; with case examples*. VWB, Verlag für Wiss. und Bildung.
- von Boch-Galhau, W. (2018). Parental Alienation (Syndrome)-A serious form of psychological child abuse. *Ment Health*, 13, 725-739.
- Warshak, R. A. (2003). Bringing sense to parental alienation: A look at the disputes and the evidence. *Family Law Quarterly*, 37(2), 273-301.
- Warshak, R. A. (2019). When evaluators get it wrong: False positive IDs and parental alienation. *Psychology, Public Policy, and Law*, 26(1), 54-68.
- Wenar, L. (2003). What we owe to distant others. *Politics, philosophy & economics*, 2(3), 283-304.
- Woodall, K., & Woodall, N. (2017). *Understanding parental alienation: Learning to cope, helping to heal*. Charles C Thomas Publisher.
- Woodall, N. (in press). *Treating induced psychological splitting in alienated children*.

Mia Roje Đapić

Child and Youth Protection Centar of Zagreb

Gordana Buljan Flander

Child and Youth Protection Centar of Zagreb

Romana Galić

City office for social protection and people with disabilities

PARENTAL SEPARATION AND ALIENATION: LOST IN TRANSLATION OPERATIONALIZATION OF PROFESSIONAL AND SCIENTIFIC TERMINOLOGY

ABSTRACT

There is no clear consensus regarding parental separation and alienation terminology among experts and scientists in Croatia, as well as in other countries, even though these phenomena are widely spread and children from these families represent especially vulnerable population. The aim of this paper is to propose translation of certain key concepts translation and suggestions for operationalization, by taking into consideration scientific literature and clinical practice and bringing children to the fore. The key concepts discussed are divorce/separation, high conflict divorce/separation, alienating behaviour, parental alienation, alienating parent, targeted parent, alienated parent, enforcement, more attached and psychological splitting. This paper presents the first suggestion on clarification and operationalization of some key concepts from a linguistic point of view and, more importantly, in psychological terms.

Key words: parental divorce, parental alienation, translation, operationalization